

Návti Svierik stivrriduvvá

Ráddidus ja Ráddidusdájmadahka

Stáhtaministar ja stáhtaráde

Návti ráddidus barggá

Návti Ráddidusdájmadahka barggá

Ráddidusdájmadagá doajmma

Fábmudagá

Budjähhtaprosässa

Láhkaásadimprosässa

Svieriga sebrudakvuohke

Demokráhtalasj vuogádahka friddja válljimij

Svieriga tjuottudusvuohke – gálmma miere

Svieriga vuodolága

Ulmuttij riektá

Buohtaárvo

Almulasjuohta

Oahttse

Stáhta gähttjam

Svierik väráldin

Svierik ja EU:a

Svierik ja AN:a

Nuorttarijkaj aktisasj barggo

Návti Svierik stivrriduvvá

Ráddidus ja Ráddidusdájmadahka

Stáhtaministar ja stáhtaráde

Rijkabiejve hállaoajvve juohkka válljima mañjela vuoset oajvvadásájt áđá stáhtaminisstarij. Stáhtaministar mañjela nammaduvvá rijkabiejves ja dahkamusav oadtju ráddidusáv vuododit. Ráddidus, stáhtaminisstaris lájddidum, Svierigav stivrrí. Ráddidusán la stáhtaministar ja moadda stáhtaráde, dat javllá minisstara, guhtik ávdásvásstádusguovlojn.

Návti ráddidus barggá

Ráddidus stivrrí Svierigav ja l ávdediddje bargon lágajt vuododit ja rievddadit ja bájnasj návti sebrudakávdánimev gájkkásattjat. Valla ráddidusán la ávdásvásstádus rijkabájvváj ja háhttu rijkabiejve dárjav adnet tjadádittjat ietjas politijkav.

Ráddidus rijkav stivrrí, mij merkaj ráddidus iehtjádij siegen:

- vuoset láchkaoajvvadásájt rijkabájvváj
- dájmat rijkabiejvemärradásájt
- ávdásvásstádusáv adná budjehtas majt rijkabiejvve l mierredam
- ávdás Svierigav EU:an
- lihtut ietjá stáhtaj
- stivrrí stáhta dájmas
- mierret sierra tjuottjudusássijn, massta ietjá fábmudahka ij ávdásvásstádusáv válde.

Rievddadásá majt ráddidus sihtá tjadádit hábmáduvvi oajvvadásájn, náv gáhtjodum proposisjávna, ma guodeduvvi rijkabájvváj mierredit. Ráddidus aj buvtat oajvvadásáv stáhta budjáhhtaj.

Gá ráddidus la mierredam ássjen, buojkulvissan áđá lága birra jali stáhtabudjehta birra, de l ráddidusá dahkamus rijkabiejve märradásáv dájmadit. Jus áđá láchka báhtusav vaddá viesajiddje oadtju áđá riektájt jali vällgogisvuodajt de merkaj avtabále áđá dahkamusá fábmudahkaj mij ássjes ávdásvásstádusáv válldá.

Aktisasj märradásá

Ráddidus mierret aktisasattjat gájkka ráddidusássijn ráddidustjáhkanimijn ma dájmaduvvi juohkka váhko. Binnemusát vihtta stáhtaráde háhttuji oassálasstet vaj ráddidus la mierredahte. Ráddidusmärradásá li mañemus ulme guhka mierredimprosessan. Ráddidusmärradás ávdáda l álu moadda máno barggo virggeulmusjmieren. Muhtijn ássje guosská moatte stáhtaráde ávdásvásstádusguovluj. Dalloj galggá aktisattjat sijá barggijs gárviduvvat. Gájkka stáhtaráde háhttuji ájgás boahdet märradásá hárráj ávdáda gá giehtadaláduvva ráddidustjáhkanimen. Bájkoj 7000 ráddidusmärradásá giehtadaláduvvi juohkka jage.

Návti Ráddidusdájmadahka barggá

Ráddidusdájmadahka l fábmudahka mij doajmmá ráddidusá juohkusin ja ráddidusáv doarjju bargon Svierigav stivrrit ja állidit dan politijkav. Ráddidusdájmadagán la Stáhtarádetjáhkanime, departementa ja Tjuottjudusássudahka. Ráddidusdájmadagán li bájkoj

4 500 bargge, majs bájkot 200 li politijkalattjat áttjudam. Ráddidusmálssomin de politijkalasj nammadum bargge hiejtti gá bellugahtes áttjudum virggeulmutja joarkki ietjasa bargov.

Stáhtarádetjáhkanibme lájddi ja aktit bargov Ráddidusdájmadagán ja ávdásvástádusáv adná Svieriga EU-politijka aktidimes. Stáhtaministar la oajvve Stáhtarádetjáhkanimen. Juohkka departemanta stivran gávnnuji akta gitta gálmá minisstarij, majs akta l departemánntaoajvve. Tjuottjudusássudagá oajvve l tjuottjudusoajvve, gut la virggeulmusj.

Virggeulmutja viehkedi ráddidusáv buvtadit vuodojt ja oajvvadásajt umasse ráddidusmárrádusájda ja guoradallat ássijit goappátjagá rijkalasj ja rijkajgasskasasj tjerdas. Láhkaásadimprosässa ja budjähhtaprosässa gulluji stuorámus barggodahkamusájda. Virggeulmutja barggi aj stáhta fábmudagáj stivrimijn ma li juohkka departemanta vuollásattja.

Barggo Europa unijávnán (EU) guosská gájkka departemantaj doajmmaj, ja virggeulmutja gájkka departemantajs ávdásti Svierigav EU:an ja guoradalli ássijit EU-tjáhkanimij ávdáda.

Svierigin li bájkot 100 álggorijkafábmudagá. Álggorijkafábmudagá li mijá ambassáda, ávdástime, delegasjávna ja konsuláhta. Aktan bájkot 400 honorerrakonsuláhtaj dahki álggorijkaávdástimev.

Ráddidusdájmadagá doajmma

Stáhtaráde l oajvve juohkka departemántaj, dat javllá ministar. Departemantan máhtti aj gávnnut ienep stáhtaráde gá departemánntaoajvve. Siján la dalloj ávdásvástádus sierra ássijis. Juohkka stáhtaráden la juogos politijkalattjat nammadum virggeulmutjij, buojkulvissan stáhtatjálle, politijkalasj ássjedábde ja prássatjálle.

Barggomárnánde departemánnta

Barggomárnánde departemanta ávdásvástádusguovlo: barggoiellempolitijka, barggomárnánpolitijka, integrasjávnaánpolitijka, nuppástallamássje, ulmuttij riektá rijkalattjat, svieriga viesajdimvuolta ja unnepláhkopolitijka.

Finánssadepartemánnta

Finánssadepartemanta ávdásvástádusguovlo: ekonomalásj politijka, stáhta budjähhta, värropolitijka, finánssamárnánássje, spellaássje, rijkajgasskasasj ekonomalásj aktisasjbarggo, vidnudagá stáhta ájgádijn ja kommuvnalasj ekonomiddja ja láhkaásadibme.

Várjjo fábmodepartemánnta

Várjjo fábmodepartemanta ávdásvástádusguovlo: állesvárjjo fábmot, várjjo libme ja gárvesvuolta vahájjda, hiehtegárvesvuolta, rijkajgasskasasj ráfeávdediddje dago, álmukriektá doaron ja sihkarvuohtapolitijkalasj diededimássje.

Infrastruktuvrradepartemánnta

Infrastruktuvrradepartemánnta ávdásvástádusáv adná ássijis ma guoski dálvudimijda ja infrastruktuvrraj, digitaliserimij ja it:aj, pávsstáássijda ja enersjiddjaássijda.

Justitiedepartemánnta

Justitiedepartementa ávdásvásstádusguovlo: vuodolága ja lálkkaásadibme stráffariektán, sivijllariektán ja prosássariektán, migrasjávnná- ja dárvvobájkkepolitijkan, ássjijn árho hárráj vahákássjen ja sierra ietjá vahákássjijn, demokratiddjapolitijkan ja oasteássjijn.

Kultuvrradepartemánnta

Kultuvrradepartementa ávdásvásstádusguovlo: kultuvrra ja kultuvrrabarggij vidjura, kultuvrraárbbe, media, filmma ja idráhttá.

Birásdepartemánnta

Birásdepartementa ávdásvásstádusguovlo: selkadis sahtebirás, dálkádahkav c, merra, tjáhtje, biologalasj moattevuohta, luonndosujtto, birásulmmevuogádahka, rijkajgasskasasj birásaktisasj barggo, gárddádibme, atomasihkarvuohta ja lábttjimsuodje, biráslálkkaásadibme, birásteknijkka ja birásátsádibme.

Áládusdepartemánnta

Áládusdepartementa ávdásvásstádusguovlo: dajvak ávddánibme, enersjiddja, dálvudime ja infrastruktuvrra, it:a ja pávsstá ja áládus. Ávdásvásstádusguovllo áládus sisanet vidnudallamav ja entreprenerravuodav, gáhpustallamfámov ja dájmalasj márnána ja ájnas átsádimev ja innovasjávnnáv.

Sosiáladepartemánnta:

Sosiáladepartementa ávdásvásstádusguovlo: varresvuohta- ja skihpasujtto, álmukvarresvuohta, mánáj riektá, sáhtusvuohta, vuorrasijhukso, sosiáladievnastus, skihpaduodastus, pensjávnná ja ekonomalasj fuolkkedoarjja, stáhta tjuottjudus, árom, tsieggim ja jáhkkosebrudahka.

Áhpadusdepartemánnta:

Áhpadusdepartementa ávdásvásstádusguovlo: ávddáskávllá ja skávllá, universitáhtta ja allaskávllá, átsádibme, állessjattukáhpapus, áhpapus dáddjadimfunksjávnnávuoledimijda, dárogiellaáhpapus sisijáhttijda, álmukáhpapus, ilmmedoajmma, buohtárvo, nuorajpolitijkka ja politijkka sivijllasebrudahkaj.

Álggorijkadepartemánnta

Álggorijkadepartementa ávdásvásstádusguovlo: álggorijka- ja sihkarvuohtapolitijkka, globála ávddánibme ja doarjja, oasestimpolitijkka, viehke svieriga viesajdiddijda álggorijkan, álmukriektá ja rijkajgasskasasj ulmuttij riektá, doarrorádoj ekspárttasujnnim, rijkajgasskasasj aktisasj barggo rijkaj ja dajvaj ja oasestim-, investerim- ja Svierikávdánahttem.

Ietján gá departementa de gávnnu aj gájkbadjasasj organisasjávnná:

Stáhtarádetjáhkanibme

Stáhtarádetjáhkanime dahkamus la stivrrit ja aktidit bargov Ráddidusdájmadagán ja ávdásvásstádusáv adnet Svieriga EU-politijka aktidimes. Stáhtarádetjáhkanimen gávnnu stáhtaminisstara ja EU-minisstara dájmadahka.

Tjuottjudusássudahka

Tjuottjudusássudahka I Ráddidusdájmadagá aktisasj viehkkenávvo ja ávdåsvåsståsusåv adná departemånttagåjkbådjasasj tjuottjudusåssjjs. Sisanet iehtjådijs siegen rievddadis- ja ådåstimåssjijt Råddidusdájmadagån, fábmudagå ekonomiddja, barggovaddeåssje, måhttudakåsadibme, it-doarjja, girjjevuorkká, arkijvva ja diaria, ja diededibme ja kommunikasjåvnnå.

Fábmudagá

Juohkka departementa ávdásvásstádusguovlluj gulluji moadda stáhta fábmudagá ma galggi lágajt anodit ja tjadádit dájmvav majt rikjabejvve ja ráddidus la mierredam. Migrasjávnnádájmadahka ja Värrodájmadahka li muhtem buojkulvisá stáhta fábmudagájda.

Ráddidus juohkka jage mierret reglerimbrevav fábmudagájda. Dánna l tjáledum makkir ulme li fábmudagán ietjas doajmmaj ja man edna biednigijt máhtta ávkkít. Ráddidusán la de viehka stuorra máhttelisvuoda stivrrit fábmudagáj dájmvav, valla ij goassak oattjo stivrrit gáktu fábmudahka galggá lágav anodit jali mierredit aktugasj ássjen. Fábmudagá mierredi dáv iesjrádugit ja diededi departementajda. Moatten ietjá rijkan la stáhtaráden fábmó njuolgga stivrrigoahdet fábmudagáj dájvvalak bargon. Svierigin álla dakkir máhttelisvuoda. Gáhtjoduvvá buorggon ministarstivrraj.

Budjähhtaprosässa

Barggo stáhtabudjehtajn la guhka prosässa mij álggá ienep gá jagev ávdđála ájggeguovddelis budjähhtajáhke álggá. Prosässa álggá javllamánon gá Finánssadepartemánnta ráddidussaj vuoret sulástum ávdđánimev sebrudakekonomiddjaj. Sjnuktjamánon ráddidusrádedime ásaduvvi stáhtabudjehta ulme hárráj. Oajvveulme boahhte jagijda mierreduvvá ekonomalasj gidáproposisjávnnán, mij guodeduvvá rijkabájvváj vuoratjismánon.

Gidán ja giesen barggo joarkká departementajn ja ráddidus oajvvadásájt vaddá stáhtabudjähhtaj boahhte jahkáj, budjähhtaproposisjávnnán, rijkabájvváj ragátmánon.

Gá rijkabejvve giehtadallá budjähhtaproposisjávnnáv de departementa buvtadi reglerimbrevav fábmudagájda. Ráddidus mierret reglerimbrevav hárráj fábmudagájda jahkemálssusime ávdđála.

Láhkaásadimprosässa

Svieriga rijkabejvve mierret ádá lágaj hárráj. Ráddidus álgat ienemus láchka oajvvadásájt. Ráddidus guodá bájkoj 200 proposisjávnná rijkabájvváj juohkka jage. Muhtem proposisjávnná oajvvadi állu ádá láchkaásadimev gá iehtjáda li oajvvadásá rievddadisájda lágajda ma gávnnuji.

Guoradallama ja juohkusa

Muhtem ássje maj ráddidus barggá li gassjelappo tjoavddet gá iehtjáda. Ráddidus máhtta dakkir aktijvuodajn nammadit sierra guoradalle (ulmutjav) jali juohkusav (juogos máttijn ulmuttijn) gudi galggi ássjev guoradallat. Ráddidus buojkot dahkamusáv náv gáhtjodum direktijvvan guoradalláj jali juohkusij. Mañijbáhtusa tjoahkkiduvvi diedádusán ja almoduvvi.

Gá ráddidus sihtá ádá lágav biejadit de ienemusát návti dagáduvvá:

1. Stáhta guoradallam nammaduvvá guoradalátjit ássjev. Guoradusjuogos jali ulmusj dahkamusav oadtju guoradallat ávdeldimijt masi ráddidus sihtá tjadádit. Ráma dahkamusaj vatteduvvi náv gáhtjodum guoradusjuogodirektijvaj.

2. Gå guoradallam la gárves de guoradalle jali guoradusjuogos diedádusáv tjállá.
3. Diedádus rájaduvvá fábmudagajda, organisasjávnuájda, kommuvnajda ja ietjá oassebielijda ma oadtju vuojojt vaddet, náv gáhtjodum remissavásstádussan. Jus moadda remissainstánsa hilggu de márrádus dávk sjattasj ij joarkket ássjen, jali gáhttjalit ietjá tjoavddusijt gávnnat gå majt guoradallam oajjvat.
4. Diedádus rájaduvvá aj Láhkarádáj mij gáhttjá juridikalasj vuojojt.
5. Ráddidus mañjela tjállá oajjvadásáv, propositisjávnuáv, rijkabäjjváj.
6. Rijkabiejve guoradusjuohkusijs akta oadtju vuojojt buktet oajjvadussaj (guoradusjuogosárvvádallam).
7. Rijkabiejvve jienas propositisjávnuá hárráj. Jus dáhkkiduvvá de ádá láhka almoduvvá Svieriga riektabiejadustjoahkken, SFS.

Muhtem láhkaásadibme mij Svierigij guosská dagáduvvá Europa unijávnuán. Muhtem lága ma dáhkkiduvvi EU:an li fámon Svierigin váni rijkabiejve mierredibme dagi ássjen.

Svieriga sebrudakvuohke

Demokrátalasj vuogádahka friddja välljimij

Svierik la demokratiddja parlamentáralasj stivrrimvuogijn, mij merkaj gájkka almulasj fábmó álmugis vuolggá. Lága ásaduvvi rijkabiejves 349 ájrrasij gudi välljiduvvi álmugis juohkka náljåt jage. Rijkabiejve hállaoajvve juohkka välljima mañjela oajjvadásájt vaddá ádá stáhtaminisstarij. Stáhtaministar rijkabiejves mañjela nammaduvvá ja dahkamusáv oadtju ráddidusáv vuododit.

Formálatattjat Svierik la konstitutionella monarkiddja gånågisájn Carl XVI Gustaf stáhtaoajvven. Monárkan la symbolalasj stáhtaoajvvedoajmma seremoniella vidnoj.

Gå álmuk välljima ásaduvvi de Svieriga bájkoj gietjav miljávnuá ulmuttijn jienastimriektájn I máhttelisvuohka oassálasstet ja bájnatjit gudi galggi álmugav rijkabiejven, lánndadikkijn ja kommuvnajn ávdástit.

Jenastittjat gálmån välljimijn galggá 18 jage állit mañemusát välljimbiejve.

Ietján gå jienastit gávnnuui ietjá vuoge bájnatjit svieriga politijkav. Muhtem buojkulvisá li oassálasstet politijkalasj belludahkaj, vuojojt vaddet guoradusjuohkusij ja guoradallamij diedádusájda, ja oassálasstet álmukjienastimijn.

Juohkka vidát jage li aj välljima EU-párlamánntaj, EU:a ásadusájs ájnegasj mij la njuolggaválljidum. Gájka gudi li viesajdiddje EU-sebrulasjriikan ja álmuktjáledum Svierigin oadtju jienastit Svierigin.

Svieriga tjuottjudusvuohke

Svierik stivrriduvvá rijkalattjat, dajvalattjat ja bájkálattjat. Duodden la europalattjat.

Rijkalattjat

Rijkabiejvve, manna l fábmó lágajt vuodit, álmugav ávdás rijkalattjat. Ráddidus Svierigav stivrii gá dájmat Rijkabiejve márrádusájt ja álgat ádå lagájda ja láchkarievddadusájda. Ráddidusán la Ráddidusdájmadahka ja stáhta fábmudagá viehkken bargon.

Dajvalattjat

Svierik la juogadum 21 lenajda. Juohkka lenan gávnnu stáhta dajvak fábmudahka, lenastivrra. Muhtem ietjá stáhta fábmudagájn la aj doajmma dajvalattjat ja bájkálattjat. Gávnnuji 20 dajva. Alemus mierrediddje orgána l dajvafábmoduvvam. Kommuvnnaláhka stivrii dajvaj dájmvav valla gávnnu sadje iesjstivrrimij, dat javllá mierreduvvá juohkka aktugasj kommuvnan, jali dajvan dan suorgen.

Bájkálattjat

Svierigin li bájkaj 290 kommuvna. Kommuvna ávdásvástádusáv adni sebrudakdievnastusá stuorámuš oases mij gávnnuji gánnå árrup. Sijá ájnnašamos vidnojs la ávdåškåvllå, škåvllå, sosiáladievnastus ja vuorrasijhukso. Kommuvna stivriduvvi politijkárijs gudi li álmugis válljidum. Alemus mierrediddje orgána l kommuvnnafábmoduvvam. Kommuvnnaláhka stivrii kommuvnaj dájmvav valla degu dajvalattjat gávnnu sadje iesjstivrrimij.

Europalattjat

Svierik gábtjåduvvå EU:a njuolgadušåjs ja oassålasstå prosessan manna ádå aktisasj njuolgadušå buvtaduvvi ja mierreduvvi. Ráddidus ávdås Svierigav Europa ráden ja Europa unijåvnnå ráden, mij álu gáhtjoduvvá minisstarráden jali ráde mij mierret njuolgadušåjt boahteájge aktisasj bargguj. Stáhtaminisstarin la aj gájkbådjåšasj ávdås vástádus Svieriga EU-politijka ávdåðånimis ja aktidimis.

Svieriga vuodolåga

Vuodolåga stivriiji ietjá lágajt ja ij aktak ietjá låhka oattjo vuodolågajda vuostedit. E ga máhte rievddaduvvat sámmi álkket gå ietjá låga. Rievddadus rávkkå rijkabiejvve mierret sámmi márrådusáv guovten umasse bálen. Ájgen márrådusáj gaskan galggå vil válljim rijkabåjvvåj árrum.

Vuodolåga guoski stivrrimvuohkáj ja demokratiddjaj, tråvnnåvuorruj, moalggemfriddjavuohtaj ja prienntimfriddjavuohtaj ja ietjá vuodo friddja-ja rievtesvuodajda:

- 1974 jage ráddimláhka sisanet vuodojt svieriga stáhtastivrrimvuohkáj, gåktu ráddidus galggå barggat, makkir vuodo friddja-ja rievtesvuoda li svieriga álmugin ja gåktu válljim rijkabåjvvåj galggå tjadåduvvat.
- 1810 jage års suksesjåvnnåårnik njuolgat gåktu svieriga tråvnnå árbbiduvvá, dat javllå gut galggå gånågissan jali dråttigin árrut.
- 1949 jage prienntimfriddjavuohtabiejjadus sisanet iehtjådiij siegen biejadusájt prienntimfriddjavuoda birra ja riektå gájkkåšasj ássjetjållagijt låhkåt.
- 1991 jage moalggemfriddjavuohtavuodolåhka njuolgat moalggemfriddjavuodav rádion, tv:an, filman ja ádå sjimuk mediajn.

Ulmutij riektå

Rijkabiejven, ráddidusán ja álles stáhta, dajvak ja kommunvnašåj dájman la ávdås vástádus ulmušjriektåjs vaj e doajeduvå. Ráddiduså guhkaájggåšasj ulmme l nannit álles roattov ulmutij riektåjda Svierigin.

Svierigin ulmuttjij riektá suoddjiduvvi goappátjagá vuodolágaj ja ietjá lagáj ja biejadusáj. Europa konvensjávnná vil la fámon suoje hárráj ulmuttjijriektájda ja vuodo friddjavuodajda lánhan Svierigin 1995 rájes. Gávnnuži aj ietjá rijkajgasskasasj sábadusá stáhtaj gaskan ma mierredi ulmuttjijriektájt.

Ráddidusá barggo ávddánahttet ja suoddjit ulmuttjij riektájt állásit dávddá goappátjagá rijkalasj politikkav ja álggorijkapolitikká gájkka ásiht.

Buohtaárvo

Svierigin la guhkaájggásasj árbbedáhpe barggat buohtaárvoássij. Buohtaárvo merkaj nissunij ja álmáj li sámme riektá ja máhttelisvuoda gájkka viessoma suorgijn, buojkulvissan sámme vidjura barggomárnánin, juogedum ávdásvásstádus hejmas ja mánájs ja ekonomalasj buohtaárvo.

Vilá l vuojnet fámo ja bájnema juohkem nissunij ja álmáj gaskan umasslágásj sebrudagá umasse ásiht. Politikká la suorgijs akta jábddsasj sjiervvejuohkemijn. Rijkabiejven la nissunij lánho bájkoi 46 prosánnta ja álmáj bájkoi 54 prosánnta. Ietjá suorgijn, náv gák diehtagin, kultuvran, mássmediajn, svieriga girkkon, ja áladusviessom, de nissuna li binnebu mierredidje virgijn. Áladusán la álmáj ieneplánho gájk stuoramus, vájku sierra rievddadusá mañemus jagijn.

Almulasjuohta

Almulasjuohtaprinsihppa

Almulasjuohtaprinsihppa merkaj fábmudagáj, rijkabiejve ja mierredidje kommuvnalasj tjáhkaniht doajmma guhkás máhttelis galggá almulasj. Loabeditat máhttelisvuodav gáhttjaniht sijá bargon, de prinsihppa almulasj ássjetjállagij almulasjuoda hárráj l tjáleduvvam avtan vuodolágán, prientimfriddjavuohtabiejadus.

Almulasjuohtaprinsihppa vaddá gájkajda riektáv almulasj ássjetjállagij lánho. Ássjetjállaga ma duostoduvvi jali rájaduvvi Ráddidusájmadagás ja ietjá fábmudagás, buojkulvissan breva, márrádusá ja guoradallama li ienemusát almulattja. Oajvvenjuolgas la gájkka duostodum ássjetjállaga galggi registarduvvat duossto fábmudagán.

Mujttotjállaga ja ávddábargo e dábalattat vuojneduvá almulasj ássjetjállagin. Jus sihtá diehtet makkir ássjetjállaga gávnnuži fábmudagán jali dajt lánho de aktavuodav válldá fábmudagáj.

Almulasjuohtaprinsihppa merkaj aj virggeomuttijjn ja iehtjádijn gudi barggi stáhtan, kommuvnan ja lánndadikken la diededidjefriddjavuohta. Merkaj siján la riektá giehttot dakkirij birra ma ietján li tjiehkusa, tjuolldasijn sierra diedojda, buojkulvissan mediajda, váni stráffuduvvat dan ávdás ja váni barggevadde átsádk gut diedojt la vaddám.

Oahtte

Ájnas doajmma loabeditat almulasjuodav almulasj suorgen la vuogádahka oahttsij, ihtanis la oabllánam moatten ietjá rijkán.

Svierigin li tjuovvo almulasj oahttse:

Justitioahttse (JO) – jali Rijkabiejve oahttse gáktu almullattjat gáhtjoduvvi – rijkabiejves válljoduvvi gehtjatjit fábmudagá ja sijá virggeulmutja tjuovvu lágajt ma li fámon ja ietjá riektábiejadusájt sijá dájman.

Justitiekanslerin (JK) li oajvvedahkamusá gáhttjat fábmudagájt ja duobmostávlájt ráddidusá ávdás, ávdástit stáhtav rijdojn duobmostávlán, hiebadit vahákmávsálvisrávkalvisáv stáhta vuosstij, guoddaliddjen árrat prienntim- ja moalgemfriddjavuohtariektáássijn ja ráddidusá juridikalasj rádevadden árrat.

Oassteoahttse (KO) bálos oasstij ájnas ássijit vidnudagáj vuosstij duobmostávlán. KO:a oajvvedahkamus la gáhttjat vidnudagá tjuovvo márnánasstemlágav, sábadusnjuolgaduslágav, dahkosihkarvuohtalágav ja málggat- ja hájmmavuobdemlágav.

Nuppástimoahttse (DO) gáhttjá nuppástimlága tjuovoduvvá.

Mánájoahttse (BO) ávdás mánáj ja nuoraj riektájt ja ájnas ássijit FN:a konvensjávna milta, máná riektáj birra.

Stáhta gáhttjam

Konstitusjávnnájuogos, KU, la barggojuogos rijkabiejven mij gáhttjá stáhtarádij virggedájmadusáv ja ráddidusáássij giehtadallamav. Duodden KU:a gárvvi ássijit ma gulluji buojkulvissan vuodolágajda, rijkabiejvvebiejadussaj ja rijkadárkestiddij válljimij.

Rijkarevisjávna, mij la fábudahka rijkabiejve vuollásasj, gáhttjá stáhta fábmudagájt ja dájmajt ja gáhttjá tjuovvu bagádisájt, njuolgadusájt ja biejdusájt ja ulmij máhkkáj jávsádi, dat javllá ráddidus ja ietjá fábmudagá tjuottjodi ietjasa bargov.

Vissa stáhta fábmudagá li aj gáhttjofábmudagá, dat javllá siján la dahkamus gáhttjat dájmajt. Stáhta gáhttjá ja doarjju návti lánndadikkij, dajvaj ja kommuvnaj bargov. Skávláinspeksjávna l buojkulvissan gáhttjofábmudahka mij skávlájt sujnni, gehtjatjit skávlá lágajt ja njuolgadusájt tjuovvu.

Svierik väráldin

Svierik ja EU:a

Svierik la ádájakmáno 1.b. 1995 rájes sebrulasj EU:an 1994 rijkalasj álmukjienastime maññela. Sebrulasjuohta merkaj Svierik oassálasstá EU:a bargon ja máhttelisjuohta l bájnatjit márrádusájt.

Svierik la gájt dal ájn ekonomalasj ja moneterra unijávna álggolin, EMU, mij iehtjádij siegen merkaj sebrulasrijkajn la euro aktisasj biednigin. Ragátmánon 2003 lij álmukjienastibme

jus Svierik luluj oassálasstet valuvttaunijávnna. Boados sjattaj 55,9 prosánnta válljiddjijs vásstedin e sidá.

Bájkaj 1200 svierik viesajdiddje barggi EU:an. Sijás muhtema ávdásti Svierigav ja svieriga ájnas ássjiht gá iehtjádijn li umasse virge EU:a tjuottodusán, buojkulvissan Europa kommisjavnán.

Svierik ja FN:a

Svierik sebraj Aktidum násjavnájn, AN, 1946, jage maŋŋela gá organisásjavnna lij vuododuvvam. Dat rájes la dájmalasj oasálasjuohta AN:an árrum ájnas oassen svieriga álggorijkapolitijkan.

Svieriga ráddidus, dárjajn ieneplogos rijkabiejven, árvustallá aktisasjargov AN:an ájnnasamos vuohken hiebadit värálda stuorra bierggimássjij. Dahkamus rávkká nanos AN:av ja lahka aktisasjargov bájkálasj organisásjavnna, aktugasj rijkaj ja siviijlla sebrudagáj väráldav birra.

Svierik la 1960-lágo rájes oassálasstám moatten AN:a stájugukvuolta dahkamusájn. Ienep gá 70 000 svierikviesajdiddje li AN:an dievnum guhka ájgev ja moadda svierikviesajdiddje li barggam AN-sábadiddjen.

Svierik doajmmá moattelágásj AN:a barggoguvlojn. Rijkka l gávnnum álgadiddij siegen ájnas ássjiida. Jábmestráffa hiejteditbme, mánáj riektá, apartheida hiejteditbme, bijnedimkonvensjavnna, degu suorgijn náv gák várjjofámo unnedimen, birás ja narkotihkavuosteditbme li buojkulvisá ássjiida majda Svierik la oassálasstám. Svierik la aj stuoramus vaddijs akta AN:a umasse orgánajda máttijn oassebielijv ávddánimaktisasjargon.

Nuorttarijkaj aktisasjarggo

Aktisasjarggo hábmádum njuolgadusáj milta nuorttarijkaj gaskan la oabmáamos ja vijdesbirástiddje dajvak aktisasjarggo väráldin. Politijkalasj aktisasjarggo l vuododum aktisasj vuojnoja ja sidot báhtusij máhkáj jávsádit mij ávddánahtá dájmalasj ávddánibmáj ja laset Nuorttarijkaj máhttudagáv ja gáhpustimfámov.

Nuorttarijkaj ráde

Nuorttarijkaj ráden, mij vuododuváj 1952, li 87 rádeájrrasa Dánmárkas, Suomas, Islándas, Vuonas, Svierigis, Ferasuollus, Ruonaednamis ja Álándas. Sebrulattja oassálassti rijkaj parlamentajn, nammaduvvi fárttahasj belludagás ja parlamentas válljiduvvi. Njuolgga válljima Nuorttarijkaj rádáj e gávnnu.

Nuorttarijkaj ministarráde

Nuorttarijkaj ministarráde vuododuváj 1971 ja l nuorttarijkaj ráddidusáj aktisasjarggoorgána. Ministarráde, vájku namma, ij la akta valla moadda ministarráde. Moadda nuorttarijkaj fáhkaminisstara tjáhkani ministarráden moaddi jahkáj. Tjuoldastum li iehtjádij siegen álggorijka- ja várjjofábminisstara, gudi li Nuorttarijkaj ministarráde álggolin. Diedon ij la hieredis nuorttarijkaj minisstara aj tjáhkanit.

Diedo Svieriga birra

Oajjvestáda: Stockholm

Gasskaviessomguhkkudahka: Álmmå bájkoj 81 jage, nissuna bájkoj 84 jage

Giella: Svieriga dárogiella. Dáhkkiidum riikalašj unneplågo giella: suomagiella, sámegiella, meāngiella, románagiella, jiddiŝj

Stáhtastivrrimhábmme: konstitutionella monarkiddja, parlamentáralašj demokratiddja

Parlamánnta: Álmmukválljidum aktakámmarriikabiejvve 349 ájrrasi. Sijás li 46,1 prosánnta nissuna ja 53,9 prosánnta álmmå (2018)

Vijddudahka: 450 000 km², goalmát stuorámuš riikka alle Europan.

Valuvtta: Krávnna (SEK)

Ienep diededibme:

www.regeringen.se (svenska) www.government.se (engelska)

www.sweden.se

Ienep statistijka

www.scb.se

Aktavuolta

Telefåvnnå

Råddidusdåjmadagå duostudahka: +46 8 405 10 00

Påvsstå

Gåjkkå departementa: 103 33 Stockholm

E-påvsstå

Gehtja www.regeringen.se